

Asia: VN/25733/2021-OKM-334

Lausuntopyyntö valtioneuvoston selontekoluonnokseksi - Uutta suuntaa Suomen digitaaliseen kompassiin

Tavoite 1 - Suomi kehittyy demokraattisena ja sivistyneenä yhteiskuntana digitalisoituvassa maailmassa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Ammattiliitto on pääasiallisesti samaa mieltä digitaalisessa kompassissa asetettujen tavoitteiden, arvojen, tavoiteltujen avaintulosten ja valittujen ratkaisuiden kanssa. Kompassissa tunnistetaan hyvin Suomen kansallisia vahvuuksia digitalisaatiossa ja niiden päälle rakennettu eteneminen on perusteltua.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Julkisten palveluiden digitalisaatiossa olisi hyvä pitää esillä vahvemmin saavutettavuuden näkökulma, myös muistakin kuin kansalaisten saamien kielipalveluiden näkökulmasta. Palveluita digitalisoitaessa on otettava huomioon, etteivät digitaaliset palvelut ole kaikille saavutettavissa tai tosiasiallisesti käytettävissä oleva palvelumuoto. Digitaalisissa taidoissa, kielitaidossa sekä toimintakyvyssä voi olla merkittäviä eroja palveluja käyttävien välillä, ja on tunnistettava, että osa asiakkaista voi jäädä palveluiden ulkopuolelle. Digitalisaation rinnalla on säilytettävä aidosti saavutettava mahdollisuus asioida luonnollisen henkilön kanssa. Tämä on keskeistä sekä yhdenvertaisuuden että hyvän hallinnon näkökulmasta.

Tavoite 2 - Yhteiskunnan toimijoiden kyky omaksua ja soveltaa uusia ja kehittyviä teknologioita kestävästi ja tuottavasti on vahva.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Kompassissa ei tuoda esille erityisen painokkaasti digitaalisten julkisten palveluiden tärkeyttä viennin kehittymiselle tai koko liiketaloudelliselle kehitykselle Suomessa. Naapurimaa Ruotsi on onnistunut johdonmukaisella 2010-luvulla alkaneella digitalisaatiopolitiikalla paremmin tukemaan digitaalisten palvelujen syntymistä ja vientiä kuin Suomi. Tämä selittää osin BKT-kehityksen eriytymisen maiden välillä.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

3 vain osittain

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Julkisten digitaalisten palvelujen edelleen kehittäminen edellyttää myös julkisessa hallinnossa uutta osaamista, osaamisen päivittämisestä ja koulutusta. Tästä syystä on tärkeää tunnistaa uudet osaamistarpeet, joita digitalisaation kehittyminen luo viranomaisille. Digitalisaation kehittyminen hallinnossa ei poista tarvetta asiantuntijatyölle, vaan muuttaa sen luonnetta ja vastuita, kuten myös kompassissa tunnistetaan.

Tavoite 3 - Suomi on edelläkävijä digiosaamisessa ja teknologia-alan kehityksessä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

1 kyllä, täysin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 1 - Datan saatavuus ja laatu sekä datanhallinnan infrastruktuuri tukevat yritysten arvonluontia ja ratkaisujen skaalautuvuutta.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Valtiolla on paljon erilaisia tietojärjestelmiä, rekistereitä asianhallintajärjestelmien ja datarakenteita sekä erilaisia tietoarkkitehtuuria. Datan yhtenäistämiseksi olisi hyvä asettaa selkeitä tavoiteaikoja ja samalla myös resurssien riittävyys olisi huomioitava. On kyseenalaista voidaanko jatkuvien valtionhallintoon kohdistuvien leikkausten olosuhteissa kehittää digitaalisia palveluita sellaisella tavalla, mikä aidosti tukisi myös yksityisen sektorin liiketoimintaa ja parantaisi palvelutasoa kansalaisille.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Tietoliikenneyhteydet ovat kattavat, turvalliset ja kestävät.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalisen kompassin?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

1 kyllä, täysin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 3 - Palvelin- ja laskentainfrastruktuurit ovat energiatehokkaita ja vastaavat julkisten palveluiden, yritysten ja tutkimuksen tarpeita.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalisen kompassin?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

3 vain osittain

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Datakeskuksien yhteiskunnallisia mahdollisia hyötyjä käsitellään kompassissa kapeasti. Datakeskukset voisivat osallistua nykyistä enemmän sähkösaannin toimintavarmuuden ylläpitämiseen, eikä toimia pelkästään hukkalämmön tuottajana. Datakeskuksista suhtaudutaan kompassissa positiiviseen sävyyn ja niiden tuottamaan lisäarvoon suhtaudutaan suurin toivein. Nykyistä suurempi lisäarvon syntyminen edellyttää myös julkiselta vallalta strategista otetta. Datakeskuksia voitaisiin myös velvoittaa luvituksessa tekemään pitkäaikaisia sähkönostosopimuksia, mitkä kohdistuvat uuteen tuotantoon (PPA-sopimukset).

Laskentatehon osalta digikompassi ei tunnista, kuinka vallankumouksellisesti tekoäly ja kvanttilaskenta voi muuttaa koko tieteen tekemistä, kun esimerkiksi luonnontieteiden tieteellinen mallintaminen muuttuu täysin. Suurteholaskennan palvelujen laaja saatavuuden varmistaminen tutkijoille ja yliopistoille pitää varmistaa jo tästäkin syystä myös tulevaisuudessa.

Tavoite 1 - Digitalisaatio ja dataperustainen arvonluonti etenee yrityksissä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Yritysten tuottavuus ja kilpailukyky paranee uusien teknologioiden onnistuneen käyttöönoton myötä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 1 - Digitaaliset julkiset palvelut toimivat yhteentoimivina palvelukokonaisuuksina mahdollistaen sujuvan asioinnin ja korkean tuottavuuden.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Julkinen hallinto hallitsee yhteiskunnan keskeisten toimintojen datan, teknologian ja infrastruktuurit turvallisesti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti varmistaen yhteiskunnan toimivuuden kaikissa tilanteissa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

3 vain osittain

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Riippuvuutta koskevilla osuuksilla Suomi on erikoisella tavalla yhteiseurooppalaisten ratkaisujen kehittämisen ulkopuolella. Voisiko Suomella olla aktiivisempi ja tavoitteellisempi rooli uusien yhteiseurooppalaisten digitaalisten julkisen sektorin järjestelmien kehittäjänä, mikäli resurssit olisivat kohdillaan?

Tavoite 3 - Julkinen hallinto toimii tuottavasti tekoälyä sekä uusia digiteknologioita hyödyntäen.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

3 vain osittain

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Jatkovalmistelussa on hyvä huomioida, että nykyinen suomalainen lainsäädäntö edellyttää viranomaispäätöksien virkavastuun toteutumista, mikä voi olla vain luonnollisilla henkilöillä. Eettiset ja vastuukysymykset on ensin pystyttävä tarkkarajaisesti ratkaista lainsäädännössä ennen kuin voidaan siirtyä laajempaan tekoälyn tekemään ratkaisutoimintaan julkisessa hallinnossa. Digikompassin jatkovalmistelussa tulee huomioida, että OM:ssä on käynnissä esiselvitys-hanke Tekoälyn hyödyntäminen hallintomenettelyssä <https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM063:00/2025>. Digikompassin tavoitteiden olisi hyvä pysyä samansuuntaisina tämän hankkeen kanssa. Esiselvityksen toimikausi päättyy 31.12.2027.

Poikkihallinnollinen johtaminen ja yhteistyö

Ovatko siinä esitetyt digitalissaation johtamisen ja yhteistyön periaatteet perusteltuja osia osana Suomen digitaalista kompassia?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Digitaalisten julkisten palvelujen poikkihallinnollinen johtaminen ja yhteistyö on digitaalisten palvelujen etenemisen kannalta aivan ydintä. Poikkihallinnollisuus on osoittautunut hyvin vaikeaksi ja ministeriöiden ja virastojen siiloutuminen on edelleen voimakasta. Vaikka digitoimisto on ollut poikkeuksellinen onnistuminen, niin sen toiminnan ja yhteistyön vaikuttavuuden edelleen kasvattaminen on vaikeaa. Kompassissa olisi hyvä visioida nykyistä tarkemmin miten strategista johtamista ja digitoimiston toimintaa voitaisiin edelleen kehittää ja minkälaisilla lisäkannusteilla poikkihallinnollisuutta voitaisiin lisätä.

Digikompassin tavoitteiden ja avaintulosten kokonaisuus

Puuttuuko digikompassin tavoitteista ja avaintuloksista yleisesti jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

-

Tuloksellisuuden seuranta ja vaikuttavuuden arviointi

Mitä mittareita tunnistatte tavoitteiden ja avaintulosten etenemisen mittaamiseen?

-

Miten digikompassin vaikuttavuutta tulisi Suomen tasolla mitata?

-

Toimintaympäristön kuvaus

Geopoliittinen ja taloudellinen toimintaympäristö

-

Turvallisuus ja resilienssi

-

Kriittiset teknologiat ja innovaatiot

-

Hyvinvointi ja yhteiskunnalliset muutokset

-

Digitalisaation ja datatalouden sääntely

-

Yhteistyö ja yhteentoimivuus

-

Uudet teemat

Tekoäly

-

Turvallisuus

-

Hyvinvointi

-

Yhteistyö ja yhteentoimivuus

-

Digikompassin kokonaisuus

Miten arvioisit digikompassia kokonaisuutena?

Kompassi on laadittu pääosin hyvin. Kaikki osuudet eivät ole ihan yhteismitallisia ja joitakin aihealueita käsitellään hieman liian kapeasti.

Muut kommentit

Mikäli kommentti ei sovellu lomakkeen muihin asiakointiin, voit jättää sen tähän.

-

Haapajärvi Henrik
Ammattiliitto Pro ry